

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: Selvplageren

Citation: Aakjær, Jeppe: "Selvplageren", i Aakjær, Jeppe: *Vadmelsfolk ; Af Gammel Jehannes hans Bivelskistaarri ; Esper Tækki*. - 1919, Gyldendal, 1918-19, s. 1. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer07tom-shoot-workid54268/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2021)

Anvendt udgave: *Vadmelsfolk ; Af Gammel Jehannes hans Bivelskistaarri ; Esper Tækki*. - 1919

SELVPLAGEREN

(1905)

OM jeg kjendte Godske Pallesen i Overtraanum? Jo, det kan I lige sige af, at jeg gjorde. Det var da saa meget et hverregalt Menneske; det vil sige: i Stødtal, for saadan i det jævnlige saa kunde Manden være saa meget flink; saa kunde en snart faa det med ham, som en vilde ha det; men saa lige paa een Gang, før nogen en kunde agte det, saa kunde Galden vædde op i ham, saa han ikke mere vidste af sig selv at sige.

Godske var en bitte stakket Mand, men jævn før — og magtet; saa han var ikke saa helt rar at komme i Baas med, naar han havde hans Ture; men der var jo det gode ved æ sølle Spøgelse, te han altid lod Ondet gaa ud over sig selv.

Saadan er det en Søndag, han staar og trækker i hans pæne Klæder for at ta til Kirke. Han er kommen i Buxerne og Vesten og skulde nu til at trække i sine lange hvide Udhoser. Men nu gik Godske paa den Tid med et stort aabent Saar paa det ene Ben; det var jo meget ømt, det kan en nok forstaa; og for at Hosen ikke skulde gro i det, havde han lagt en Tælle-Klud over det ømme Sted, og nu gjaldt det jo saa om at hverve Hosen op om Benet, saadan at Kluden ikke skred. Naa, han staar jo nu dernede ved Kakkelen og bødler med dette her og gjør sig da en farlig Umage for at faa det lirket i Lave. Han pusted og han svedte; han hverved op og han hverved ned, men Kluden var lige kontradig; saa sad den for højt, og saa sad den for lavt, men aldrig hvor den skulde. — Men saa lige paa een Gang saa bliver Mennesket jo taabe-

lig: „Naa, saa du vil trodse mig! Da skal a, Satan partir mig, vise dig no andet!“ Med det samme kaster han Foden op imod Skamlen, og med en Haand saadan paa hver sin Side skurer han af al hans Magt Hosen frem og tilbage over det sølle Ben: „Er det saadan du vil ha det! Er det saadan du vil ha det!“ indtil det hele sad i eet Saar. I det samme gik hans Kone forbi og saa, hvad der gik for sig: „Ih Herregud, Godske, staar du nu der igjen og lar Vreden rent ta Overhaand!“ „Ja, du vilde maaske ha, te en skulde sige: Aa, bitte søde Ben; aa, bitte kjønne Ben!“ — Og saa gik han jo og humped paa det i nogen Dage. Ja, det var da en sære Stodder! — Saadan er han en Dag kommen ind i Faarestien og skulde ta Otemet¹⁾ fra Lammene; kort efter ser jeg, at de ulykkelige Dyrer kommer fyrende ud ad Overdøren — lig saa saar, lig saa saar, en eiter en anden, nogen paa Næsen og andre paa Halen, ret saa de da støv hen ad Gaarden; et Par af dem blev liggende med brækede Ben. Jeg kunde jo snart forstaa saa meget, at nu maatte Godske igjen være bleven halvtæbelig, og da jeg listet mig hen og køg ind ad Overdøren, saa jeg ham ligge inde i Faarestien paa alle fire og øse Avner op i en vættet Sædeløb, imen han brummed: „A skal, Fanden partir mig, lære saadanne skajie Kræger²⁾ en anden Gang at vælte ens Havreavner!“ Saa kunde jeg jo forstaa, hvorfor de var kommen saa gelik ad Døren.

Godske var ret nær paa Fingrene, og noget Smed var han ogsaa; men det var jo galt med dette her, at han aldrig kunde komme til Rette med hans Sager; ja jeg tror knap, at der i hele hans Gaard var hverken Dom eller Del, som han ikke til en eller anden Tid havde grasset. Saadan staar han en Formiddag inde i Smedjen og skal til at lægge en Ring om et Vognhjul; naa, det er jo slet ikke saa nemt et Stykke Arbejde, og Godske havde da nu staaet saadan og fumlet med det, at han havde faaet Maalet lovtig bitte, saa da han faar Ringen ud af Essen og skal ha den presset om Hjulet, er det helt umuligt at faa den om. Med det samme bliver Manden jo vidløs og han hugger æ sølle Kram op imod Ambolten og be-

¹⁾ Dyrenes Levninger i Krybben. ²⁾ nederdrægtige Kreaturer (kun om Faar).

gynder at tærskes løs paa det, saa Gnisterne røg en om Øerne. „Naa, saa du skulde til at gjøre dig for bitter! Da skal a, Fanden partir mig, sørge for, te du skal bliive stor nok!“ Og han bruger Hammer, og han bruger Mejsel; han hugger over, og han skarrer til, og saa prøver han paa en Frisk; men se nu er den bleven saa langt for stor; og det er jo akkurat lige saa galt: „Naa, nu skulde du til at lave dig for stor! Da skal a —“ som han kunde bande! Og saa gaar den jo løs fortra; snart er den for bitte, og snart er den for stor; saa bliver der for meget hugget af den, og saa for meget skarret til den; og Godske han tordner, og han hamrer, saa Sveden det hagler ned ad ham; tilsidst er Ringen jo ikke andet end een Svejsning over en anden, og da han endnu ikke kan faa den til at falde ad, saa hugger han Hamren ned i Ambolten og brøler: „Saa kjør da med det i Fanden-Navn ad Helvede til — og saa lige i æ store Aa!“

Ude til fri Feit var han snart bedst at komme af Sted med; tho der var jo knap nok saa meget at rende paa som hjemme i Gaarden, men der kunde jo sært en Ting komme for Fødderne af ham, saa var han jo som en Hverrel for en Dør. Saadan var det en Dag, da kunde jeg sgu ikke holde mig i at grinde af ham. Vi var omme at baande noget Havre og gik langs ad Agren hver ved sin Raade og smed Baandene over affentov, som vi skred frem. Lige paa een Gang kommer der saa en Hvirvelvind og snupper en fem-seks Baand fra Godske og kyler dem hen ad Agren. Tho det var jo da bare til at grinde af, men tror I ikke, te Stodderen bliver vidløs! Han flyver efter de her Baand, knuger dem med begge Hænder, imens han løfter dem op over Hovedet og brøler ad Hvirvelvinden: „Naa, saa du skulde ta dem fra mig! Vil du ikke komme tilbage, din Himmeltyv, og prøve, om du kan ta dem endnu en Gang! Aa, vil du ikke lige prøve, om du kan ta dem fra mig! — A skal, Fanden partir mig, vise dig, te a skal holde ved dem!“

Det var vistnok samme Høst, da havde han faaet en ny Hjøle, og det var saa meget en viidere en; den kunde snøre det af som en Ragekniv, og endda var det aldrig at mærke, te en havde noget i Haanden; saa han var da saa sær farlig vel tilpas med en; men han var jo ogsaa saa nøje over den, te han ikke fandt sig i, at nogen én

saa meget som løtted paa den. Saa en Dag hen sidst i Høst skulde vi til at staa Boghvede. Nu havde han den Dag været saa stad-uheldig at faa den for meget jordlagt, og saa skete jo Skuden. — Se i Førstringen gik det nok saa piktvæt; Godske — han skræved godt til Knagerne, og de her hule Boghvedestraa dem snæred han jo af, som var det Skurrehatte. Men saa lige med eet, saa lyder der en Skallorn. Imens Godskes Hjøle farer ovenud af Skaaret. Saa! tænkte jeg, nu er den pinnede lige over Byen! Nu har han hugget hans Hjøle i en Sten! — Godske river Hjøleen til sig, og den havde da faaet saa meget en grimme Flæse. Og nu begynder han jo at tale Hjøleen til: „Naa saa du skulde i den Helvedes Sten! Skal du saa ikke ogsaa i den, dér ligger? Aa, skal du ikke i den! Du vil maaskesig bilde mig ind, te du ikke kan se den! Da skal a, Fanden partir mig, vise dig, te du skal faa den at se!“ — Svup! Hugger han saa ikke hans kjære Hjøle ned i Stenen alt det, han kan trække! — „Har du maaskesig endnu ikke set den!“ Nok et Svup! og nok et — og saadan blev han ved, saa der knap var saa meget tilbage af Bladet, te der kunde laves et Par Træskoringe af Resten.

Ok, hvad kunde der ikke fortælles om det Menneske og hans Fagter! Men tilsidst kom han jo da ogsaa for yderlig; det skal jeg alligevel fortælle jer, inden jeg gaar. Jo, det gik akkurat saadan til: Godske stod henne ved Kjelden og var ved at drage noget Vand op til Høvderne; det var en meget varm Sommerdag; Høvderne var tørstige, og Godske havde travlt med at faa fyldt i Truget; han havde lige taget den første Spand, men den kunde nappelig skjule Bunden, og nu skulde han saa til at ta den anden. Men om Forladelse! lige idet han griber efter den, springer Kjæden, og Spanden flyver som en Kanonkugle lige til Bunden af Kjelden! Nu er det snart den grimme- ste Fornemmelse en kan faa, naar en staar og skal til at gribe efter noget, og en saa ingenting faar i Haanden alligevel; og nu ved, det Manden havde saa travlt, og det jet med det andet, saa bliver han da helt trekvart-taabelig, og med et stort Brøl smider han hans Træskobunder over Kjeldrammen og kaster sig ud; det havde vel sagtens staaet saadan for ham, te han skulde ha fat i hans Spand igjen saa snart som muligt, og saa havde han i sin Vidløshed

ikke gjort sig nogen Forestilling om, hvad han udsatte sig for. Hvordan han egentlig kom fra det, er ikke godt at sige, for en maa jo undres over, te han ikke sak under med Lok og Top! — Naa, de fik ham da samlet op og klinket sammel, og han kom ogsaa saa vidt til Krylt, te han kom over Senge; men den Knug forvandt han nu iløvie aldrig; Brystet var skidt af ham, og han var længe meget læmpelig; de sa, te hans Hjærte var svunget om til æ sønder Sid, saadan te det var kommet til at staa med Næbet i Vejret — saa Godske blev jo knap nok saa myndig herefterdags.
